

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/138/2023
Identifikačné číslo spisu: 8718205447
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:8718205447.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: E. A., nar. T., bytom F., zast. Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Hlavná 31, Trnava, IČO: 36 865 281, proti žalovaným: 1/ V. M., nar. T., bytom H., zast. advokátom JUDr. Viktorom Novýsedlákom, so sídlom Dlhé hony 5777/17, Poprad, IČO: 42 029 538, 2/ X. N., nar. T., bytom F., o vydanie dedičstva, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 17C/52/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. februára 2023 sp. zn. 6Co/4/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. februára 2023 sp. zn. 6Co/4/2022 a rozsudok Okresného súdu Poprad z 10. septembra 2021 č. k. 17C/52/2018-687 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Poprad na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 3. septembra 2019 č. k. 17C/52/2018-392 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, prvý v poradí“ alebo „rozsudok súdu prvej inštancie, prvý v poradí“) prvou výrokovou vetou návrh na prerušenie konania zamietol. Určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti: bytu č. XX na X. poschodí vo vchode XX v obytnom dome súp. č. XXX, spoluvlastníckeho podielu vo výške 2860/109290 k spoločným častiam a spoločným zariadeniam domu súp. č. XXX, k pozemku parcela reg. KN-C parc. č. 841/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 936 m² nachádzajúcich sa v k. ú. Q., zapísaných na LV č. XXXX na Okresnom úrade odbor katastrálny Q. (druhá výroková veta). Tretou výrokovou vetou určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľností v k. ú. A., špecifikovaných v rozsudku. Štvrtou výrokovou vetou určil, že žalobca je vlastníkom pohľadávky voči Okresnému úradu odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v Q. titulom rozhodnutia č. 1680/97-Dr Ne o náhrade pozemku za odňatie nehnuteľného majetku (v k. ú. Q., vložka 681, parcela č. 2591/2 - roľa o výmere 3273 m²). Žalobcovi priznal voči žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o ich výške rozhodne súd uznesením po právoplatnosti rozsudku (piata výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (prvého v poradí) vyplýva, že konal o žalobe žalobcu,

ktorý sa domáhal určenia (v záhlaví rozhodnutia okresný súd ale uviedol predmet konania „vydanie dedičstva“), že je vlastníkom ním v petíte žaloby označených nehnuteľností a pohľadávky. Žalobu odôvodnil tým, že je dedičom po poručiťovi F. M., nar. T., ktorý zomrel dňa T.. Dedičstvo po poručiťovi nadobudli žalovaní 1/ a 2/ ako deti súrodencov poručiťa; žalobca bol v dedičskom konaní opomenutý. Nárok tak uplatnil podľa § 485 Občianskeho zákonníka ako nárok na vydanie dedičstva, nakoľko ako dedič tzv. prvej dedičskej skupiny má pred žalovanými zákonnú prednosť vo vzťahu k právu nadobudnúť majetok po poručiťovi. Žalovaní s podanou žalobou nesúhlasili; žalovaný 1/ namietol, že zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) daný druh žaloby nepripúšťa, nejde o určovaciu žalobu, namietal právo žalobcu na vydanie dedičstva, ako aj nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Uviedol, že nemal vedomosť o tom, že poručiť F. M. mal syna. Žalovaný 2/ namietal, že v rozsudku Okresného súdu Poprad sp. zn. P/26/1979 nie je výslovne uvedené, že žalobca je pokrvným synom poručiťa; predmetom žaloby o vydanie dedičstva môžu byť len nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom dedenia.

1.2. Okresný súd rozsudkom, prvým v poradí, žalobe vyhovel, keď mal za to, že v prípade, ak predmetom vydania dedičstva je nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva k nehnuteľnosti tak, aby rozhodnutie súdu bolo podkladom pre zápis do katastra nehnuteľností. Mal za preukázané, že žalobca je synom nebohého F. M.; nebohý otcovstvo k žalobcovi uznal a vyplýva i z rodného listu žalobcu. Pasívna legitímácia vyplýva z dedičského rozhodnutia po poručiťovi, keďže žalovaní 1/ a 2/ nadobudli majetok po poručiťovi. Okresný súd mal za preukázané, že k dedeniu mal byť povolaný žalobca ako zákonný dedič v tzv. prvej dedičskej skupine ako jediný dieťa nebohého poručiťa. Okresný súd mal za zistené a preukázané, že oprávneným dedičom po nebohom F. M. je žalobca, a preto je dôvod na vydanie dedičstva žalovanými 1/ a 2/ v prospech žalobcu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 25. augusta 2020 č. k. 13Co/8/2020-506 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie“) rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd v zrušujúcom uznesení uviedol, že súd prvej inštancie žiadnym spôsobom v o svojom rozhodnutí nevysvetlil, prečo pripustil určovací petít v o vzťahu k prejednávanej nehnuteľnosti a už vôbec nie, prečo ho pripustil v o vzťahu k samotnej pohľadávke. Súd prvej inštancie navyše priznal vlastnícke právo k neexistujúcim spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach, v dôsledku čoho je rozhodnutie súdu prvej inštancie nevykonateľné, ani spôsobilé na zápis v katastri nehnuteľností. Súd prvej inštancie rozhodol v rozpore so zásadou non ultra petitem; do výroku rozhodnutia zahrnul aj pozemky, ku ktorým žalobca v žalobe o určenie vlastníckeho práva vôbec nežiadal. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za nepreskúmateľné, keď okresný súd dospel k záveru, že žalobca je biologickým synom nebohého F. M. a nezaoberal sa ani námietkou žalovaných o uplatnení pohľadávky v o väčšom rozsahu, ako t o vyplývalo z dedičského konania. Nezaoberal sa, ani nevysporiadal s argumentáciou žalovaného 1/ k samotnej žalobe, že daný typ žaloby je neprípustný, nakoľko sa nejedná o určovaciu žalobu, ale o žalobu o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP.

2.1. V ďalšom konaní, nasledujúcom po zrušení rozsudku (prvého v poradí), sa mal súd prvej inštancie zaoberať všetkými námietkami žalovaných 1/ a 2/ a riadne sa s nimi vysporiadať. Mal posúdiť prípustnosť žaloby v zmysle § 137 CSP v kontexte § 485 Občianskeho zákonníka. V prípadne prípustnosti takejto žaloby sa mal zaoberať správnym označením pozemkov a veľkosťou spoluvlastníckych podielov tak, aby zodpovedali údajom uvedeným v katastrálnom operáte; mal sa vysporiadať s námietkami k nedostatkom pasívnej vecnej legitímácie tak, ako ju vzniesli žalovaní 1/ a 2/. Za účelom zistenia, či žalobca je biologickým synom nebohého F. M. mal okresný súd zabezpečiť aj pripojenie (a oboznámenie) opatrovníckych spisov.

3. Okresný súd Poprad rozsudkom z 10. septembra 2021 č. k. 17C/52/2018-687 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, druhý v poradí“) návrh na prerušenie konania zamietol (prvá výroková veta). Vo veci samej rozhodol tak, že žalobu zamietol (druhá výroková veta); stranám sporu náhradu trov konania nepriznal (tretia výroková veta).

3.1. Súd prvej inštancie v záhlaví rozsudku (druhého v poradí) uviedol predmet konania ako „žalobu o určenie vlastníckeho práva“; v odôvodnení uviedol, že konal o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd určil, že je vlastníkom v žalobe špecifikovaných nehnuteľností a vlastníkom pohľadávky voči Okresnému úradu, odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného poľnohospodárstva v Q..

3.2. Okresný súd aplikoval § 473 ods. 1, § 485 ods. 1, § 100 ods. 1, ods. 2, § 105 Občianskeho zákonníka, § 10 zákona č. 268/1949 Zb. o matrikách, účinného k 10. 11. 1978, § 19 ods. 1 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách; z procesných ustanovení aplikoval § 137 písm. c) CSP. Po vykonanom dokazovaní, rešpektujúc právny názor odvolacieho súdu dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť.

3.3. Okresný súd zvýraznil, že žalobca sa a žalobou domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľností a vlastníkom pohľadávky. Domáhal sa tak určenia vlastníckeho práva k veciam, právam a iným majetkovým hodnotám, ktoré titulom dedenia po nebohom F. M. (ďalej a j „poručiteľ“) nadobudli žalovaný 1/ a žalovaný 2/. Žalobca žalobu odôvodnil predovšetkým tým, že je synom poručiteľa; je jeho priamym potomkom, ktorý mal titulom dedenia nadobudnúť predmet dedičstva.

3.4. Súd prvej inštancie ako prvotnú skúmal otázku namietanej formulácie žalobného petitu. Uviedol, že § 485 Občianskeho zákonníka predstavuje špeciálnu právnu úpravu, ktorá sa líši od všeobecnej úpravy ochrany vlastníctva najmä tým, že právo na vydanie dedičstva na rozdiel od vlastníckeho práva, sa premlčuje. Zákonná úprava nestotožňuje ochranu oprávneného dediča s ochranou vlastníka. Pokiaľ žalobca formuloval žalobný petit „na určenie vlastníckeho práva“ na rozdiel od špeciálnej právnej úpravy podľa § 485 Občianskeho zákonníka „na vydanie predmetu dedičstva“, okresný súd konštatoval, že žalobný petit je formulovaný nesprávne a v prípade, ak by súd žalobe vyhovel, vec by nesprávne právne posúdil. Súd prvej inštancie pri svojej argumentácii poukázal na závery vyplývajúce z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2013 sp. zn. IV. ÚS 404/2013, ktoré považoval za aplikovateľné na prejednávajúcu vec, aj keď ústavný súd sám neriešil prípustnosť určovacej žaloby v prípade žaloby o vydanie dedičstva, ale rozhodnutie ústavného súdu subsumovalo rozhodnutia nižších súdov práve riešiac totožnú problematiku. Vo vzťahu k argumentácii žalobcu poukazujúcej na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 7Cdo/268/2019, okresný súd uviedol, že súd nemôže preformulovať petit žaloby. Súd právny nárok analyzuje, právne kvalifikuje z aspektov významných pre právne posúdenie veci; neprislúcha mu však právo formulovať žalobný petit. Navyše, rozhodnutie najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje žalobca, sa situácie, ktorá vyvstala v spore, netýka.

3.5. K ostatnej argumentácii strán sporu okresný súd uviedol, že na právnom posúdení veci nič nemení skutočnosť, že bolo preukázané, že žalobca je synom nebohého F. M.. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že žalobca pochádza z mimomanželského vzťahu; poručiteľ otcovstvo k nemu, v tom čase maloletému, uznal dňa 26. januára 1979 v konaní vedenom pred Okresným súdom Poprad pod sp. zn. Nc 132/1978; Okresný súd Poprad navyše v konaní vedenom pod sp. zn. P/26/1979 rozhodoval o úprave práv a povinností k v tom čase maloletému žalobcovi; otcovstvo poručiteľa k žalobcovi vyplýva i z rodného listu žalobcu. Žalovaných 1/ a 2/ považoval za vecne pasívne legitimovaných ako nepravých dedičov. Vyjadril sa aj k namietanému rozporu žaloby s dobrými mravmi keď konštatoval, že pri žalobe oprávneného dediča je potrebné otázku dobrých mravov preukazovať komplexne. Správanie oprávneného dediča k poručiteľovi je potrebné posudzovať s prihliadnutím na správanie sa poručiteľa k potomkovi od útleho detstva potomka do času smrti rodiča a vo vzájomnej súvislosti posúdiť správanie sa samotného potomka.

3.6. Pokiaľ žalovaní vzniesli námietku premlčania uplatneného nároku, súd prvej inštancie uviedol, že žalobca návrh na zmenu žaloby v časti žalobného petitu nepodal; predmetom konania tak bola žaloba o určenie vlastníckeho práva. Vlastnícke právo sa s poukazom na § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepremlčuje; k premlčaniu nároku nedošlo. Avšak v prípade, ak by v priebehu konania žalobca podal návrh na zmenu žaloby v časti žalobného petitu a domáhal by sa vydania veci ako neopomenuteľný

dedič, právo oprávneného dediča by sa premlčalo uplynutím troch rokov od právoplatnosti dedičského rozhodnutia Okresného súdu Poprad sp. zn. 9D/84/2016, ktoré nadobudlo právoplatnosť 23. januára 2017.

3.7. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o trovách konania považoval žalovaných za v celom rozsahu úspešných. Aplikoval však § 257 CSP; z dôvodov hodných osobitného zreteľa úspešným žalovaným náhradu konania nepriznal. Prihliadol na osobitný predmet sporu a majetkové pomery žalobcu, ktorý je invalidným dôchodcom.

4. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 23. februára 2023 č. k. 6Co/4/2022-780 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. s upresnením predmetu konania označeného v záhlaví rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, že tento správne znie „o vydanie dedičstva“, potvrdil (prvá výroková veta); rozsudok okresného súdu vo výroku III. zmenil tak, že žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (druhá výroková veta).

4.1. Odvolací súd konal o odvolaní žalobcu proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vo veci samej a odvolaní žalovaných proti výroku o nároku na náhradu trov konania. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania; rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1 CSP.

4.2. Reagujúc na odvolacie námietky krajský súd podrobne právne rozobral všeobecnú charakteristiku práva oprávneného dediča na vydanie dedičstva. Definoval, že účastníkmi hmotnoprávneho vzťahu vyplývajúceho z § 485 Občianskeho zákonníka sú oprávnený dedič na strane jednej a na strane druhej tí, ktorí podľa dedičského rozhodnutia dedičstvo nadobudli. Predpokladom úspešného uplatnenia práva oprávneného dediča je to, že dedičské konanie voči nepravým dedičom bolo právoplatne skončené (tento predpoklad v spore naplnený bol). Ďalším predpokladom je, že dedič si uplatňuje svoj nárok zákonom ustanoveným spôsobom. K uvedenému ale odvolací súd uviedol, že určovací žaloba nemôže sama osebe nahradiť žalobu o vydanie dedičstva ako zákonom predpokladaný spôsob uplatnenia práv oprávneného dediča. Žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcu podľa § 485 Občianskeho zákonníka nenahrádza; je tomu tak aj z dôvodu, že ak možno žalovať na plnenie, nemá spravidla žalobca naliehavý právny záujem na určení existencie práva. V posudzovanom prípade ide o špeciálnu právnu úpravu v zmysle § 485 Občianskeho zákonníka, ktorá sa o všeobecnej úpravy ochrany vlastníctva líši najmä tým, že právo na vydanie dedičstva sa na rozdiel od vlastníckeho práva premlčuje.

4.3. Podstatné pre odvolací súd bolo, či pri žalobe o vydanie dedičstva ide o žalobu na plnenie, určovaciu žalobu alebo žalobu o určení právnej skutočnosti. Žalobca nežiadal v prejednávanej veci autoritatívne vyjasnenie neistých právnych pomerov, ale vznik nových pomerov. Takáto žaloba môže byť úspešná, ak sa žalobcovi pri splnení zákonných predpokladov podarí vyvrátiť právnu domnienku subjektívneho dedičského práva žalovaných ako nepravých dedičov tým, že preukáže svoje dedičské právo a vylúči tak, aby nepraví dedičia celkom alebo sčasti vlastnili a užívali nadobudnuté dedičstvo. V danom prípade podľa názoru odvolacieho súdu ide o žalobu na plnenie, pričom plnenie má spočívať v „povinnosti vydať vec“. Z procesného hľadiska naliehavý právny záujem „na určení“ nemôže byť daný, pokiaľ možno v zmysle hmotného práva žalovať priamo na plnenie.

4.4. Vysporiadanie vzťahov medzi pravým a nepravým dedičom spočíva v tom, že ani jedna zo strán sporu sa nesmie obohatiť na úkor druhej strany sporu; sporovým stranám sa musí umožniť v rámci procesnej obrany aj námietka započítania, a tak umožniť spravodlivo posúdiť všetky aktíva a pasíva pôvodne zdedeného majetku. Poručiteľov dlh môže mať vplyv na povinnosť žalovaných vydať žalobcovi podľa § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka majetok nadobudnutý z dedičstva tak, že sa žalovaným zároveň umožní uplatniť svoje právo započítania oproti pravému dedičovi so zámerom spôsobiť zánik, a to celkom alebo sčasti, práva pravého dediča na vydanie dedičstva. Pohľadávka žalovaných na základe už uhradeného pasíva dedičstva, môže mať vplyv na povinnosť žalovaných vydať žalobcovi majetok nadobudnutý, pokiaľ právo pravého dediča aspoň sčasti zaniklo započítaním pohľadávok žalovaných. V

prípade právneho záveru o určovacom type žaloby by však žalovaní kompenzačný úkon vykonať v sporovom konaní vôbec nemohli. Započítanie žalovanými uhradených dlhov po poručiteľovi je možné iba v prípade, že ide o žalobu na plnenie „povinnosť vydať“. Ak by išlo o žalobu určovaciu „je vlastníkom“, nebolo by reálne možné v sporovom konaní vykonať zo strany žalovaných procesnú obranu v podobe započítacieho prejavu ohľadne dlhov po poručiteľovi, ktoré uhradili ako nepráví dedičia. Neobstojí ani argumentácia žalobcu, že petit sa rozhodol formulovať tak, aby rozhodnutie súdu mohlo byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností.

4.5. Ak žalobca poukazoval na možnosť modifikovať petit žaloby súdom, táto podľa názoru odvolacieho súdu úplne odpadá. Súd nie je oprávnený za žalobcu rozhodnúť kto, komu má niečo konkrétne vydať aj s ohľadom, že v tomto konaní vystupujú dvaja žalovaní. Konkrétne žiadanú povinnosť voči konkrétnemu žalovanému môže formulovať iba žalobca z pozície dominus litis. V tomto smere odvolací súd poukázal na uznesenie o dedičstve a skutočnosť, že pohľadávku poručiteľa voči Okresnému úradu, odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v Q. zdedili v podiele 3/4 žalovaný 2/ a v podiele 1/4 žalovaný 1/. Táto zdedená pohľadávka bola vysporiadaná tak, že jej majitelia (žalovaní) nadobudli bezodplatne do podielového spoluvlastníctva pozemok v Q., ktorý bol pôvodne vo vlastníctve Slovenskej republiky. Žalovaný 1/ tak nadobudol byt a 1/4 uvedenej pohľadávky; žalovaný 2/ nadobudol pozemky, pohrebné trovy vo výške 500 eur ako pasívum a 3/4 uvedenej pohľadávky.

4.6. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno vychádzať z pôvodného rozhodnutia o dedičstve ohľadne identifikácie nehnuteľností, ale v petite žaloby musí byť žalobcom zohľadnený aktuálny skutočný stav nehnuteľností a ich vlastníkov. V petite žaloby musí byť uvedené, ktorý konkrétny dedič označený ako žalovaný je povinný vydať žalobcovi konkrétne určenú vec, ktorú neoprávnene nadobudol v dedičskom konaní po poručiteľovi. Petit v posudzovanej veci tak musí zohľadňovať aktuálny stav vlastníctva, či už hnutelných alebo nehnuteľných vecí a ich vlastníkov. V prípade, že tieto hnutelné alebo nehnuteľné veci vlastní už tretie osoby, nemôže predmetné hnutelné alebo nehnuteľné veci žalobca poňať do petitu žaloby, ale petit žaloby ohľadne týchto vecí musí znieť na peňažnú náhradu. V posudzovanom prípade však ohľadne časti dedičstva, a to časti pozemkov, ktoré mal zdediť žalovaný 2/, tak žalobca nevykonal. Aj z tohto pohľadu samotná nesprávna formulácia petitu žaloby postačuje na zamietnutie žaloby.

4.7. Krajský súd však uznal žalobcovu argumentáciu v podanom odvolaní, čo do nesprávneho označenia predmetu konania ako ho označil súd prvej inštancie v záhlaví svojho rozhodnutia, keď uviedol, že ide o žalobu o určenie vlastníckeho práva. Išlo o písarsku chybu zo strany súdu prvej inštancie a správne, tak ako v predchádzajúcich zápisniciach z pojednávania pred súdom prvej inštancie, a ako aj v predchádzajúcich rozhodnutiach súdu prvej inštancie, mal znieť predmet konania v záhlaví rozhodnutia súdu prvej inštancie „o vydanie dedičstva“.

4.8. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým okresný súd žalobu zamietol, potvrdil (s modifikáciou predmetu konania v záhlaví rozsudku súdu prvej inštancie).

4.9. Pokiaľ ide o odvolanie žalovaných 1/ a 2/ voči výroku o trovách konania odvolací súd dospel k záveru, že dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP neboli zistené. Iba skutočnosť, že ide o bežný spor a žalobca je invalidným dôchodcom, nemôže mať bez ďalšieho vplyv na aplikáciu § 257 CSP, upravujúceho dôvody hodné osobitného zreteľa. Vzhľadom k uvedenému odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie o trovách konania v napadnutej časti zmenil; rozhodol o trovách celého konania tak, že žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 420 ods. 1 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

5.1. Pokiaľ dovolateľ uplatnil dovolací dôvod uvedený v § 420 písm. f) CSP namietal, že sudy nižších inštancií nesprávne postupovali v konaní, keď nevykonali dokazovanie vo vzťahu k existencii jednotlivých nehnuteľností, ktoré žalobca žiadal vydať na podklade dedičského rozhodnutia. Sudy

nižších inštancií sa nezaoberali majetkom, ktorý bol riadne označený v rámci podanej žaloby, a to za situácie, keď žalobca preukázal svoje postavenie jediného zákonného dediča po poručiteľovi a súd žalobu formálne zamietol. Je zrejmé, že súdy nepostupovali správne, keď rozhodli o žalobe ako celku bez zohľadnenia špecifik žaloby.

5.2. Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, keď tento zamietol žalobu z dôvodu, že išlo o žalobu o určenie. S poukazom na závery odvolacieho súdu mal dovolateľ za to, že v spore bola riešená právna otázka, ktorú definoval nasledovne:

Môže sa opomenutý dedič domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti?

5.3. Odvolací súd pri riešení vyššie uvedenej otázky dospel k záveru o nemožnosti formulácie určovacieho petitu pri domáhaní sa vydania dedičstva nepravých dedičov, čo malo za následok zamietnutie žaloby. Dovolateľ namietol, že prax súdov nižších inštancií nie je v tomto názore jednotná, keď súdy nižších inštancií akceptujú aj určovací petit pri žalobe o vydanie dedičstva.

5.4. Taktiež mal dovolateľ za to, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k prípustnosti formulácie žalobného petitu na určenie, keď sú predmetom nehnuteľnosti, je neudržateľné aj vzhľadom k tomu, že prijatím Civilného sporového poriadku došlo ku komplexnej zmene procesného poriadku vo vzťahu k určovacím žalobám. V § 137 CSP sú demonštratívne uvedené typy žalôb podľa ich obsahu. Odvolací súd nesprávne posudzoval žalobu z hľadiska jej prípustnosti podľa § 137 písm. c) CSP, keď poukazyval na absenciu naliehavého právneho záujmu v prípade žalobcu. Vzhľadom na povahu žaloby o vydanie dedičstva táto vychádza priamo z hmotného práva a žalobca v takomto prípade nepreukazuje naliehavý právny záujem, ktorý vyplýva priamo z Občianskeho zákonníka. Odvolací súd nesprávne posudzoval žalobu po formálnej stránke ako určovaciu, keď zo skutkových okolností a zo samotného znenia žaloby bolo zrejmé, že žalobca sa domáha vydania dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka.

5.5. Žalobca odôvodnil správnosť určovacieho petitu pri žalobe o vydanie dedičstva z povahy predmetu konania, ktorým je vydanie nehnuteľností, ktoré sú evidované vo verejnom registri a ako vlastníci k týmto nehnuteľnostiam sú zapísaní žalovaní. Je tak potrebné, aby došlo k zmene týchto zápisov na listoch vlastníctva zo žalovaných na žalobcu. Je potrebné považovať takúto žalobu (hoci s určovacím petitom) ako žalobu na plnenie, nakoľko je jednoznačné z jej obsahu o akú žalobu ide a čoho sa žalobca domáha. Aj právna teória v komentári k Občianskemu zákonníku uvádza, že v prípade, ak je predmetom vydania dedičstva nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva, resp. spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam tak, by rozhodnutie súdu bolo podkladom na zápis do katastra nehnuteľností.

5.6. Argumenty odvolacieho súdu považoval dovolateľ za neudržateľné. V konaní o vydanie dedičstva je procesnou povinnosťou žalovaného ako nepravého dediča, aby preukázal, že bol pri nadobudnutí dediča dobromyseľný, a aby riadne vyčísлил náklady, ktoré na majetok z dedičstva vynaložil. Je tak na samotnom žalovanom (nepravom dedičovi), aký procesný postup zvolí. Neobstojí tak záver o nemožnosti vzniesenia námietky započítania zo strany žalovaných; žaloba o vydanie vecí je osobitným typom žaloby, ktorá bez ohľadu na znenie petitu, je žalobou na plnenie. Žalovaným nič nebránilo, aby v rámci konania prostredníctvom vzájomnej žaloby žiadali od žalobcu ako opomenutého dediča vynaložené náklady súvisiace s dedičstvom. Žalobca totiž nemá možnosť presne identifikovať náklady, ktoré žalovaní v súvislosti s dedičstvom vynaložili.

5.7. Ak odvolací súd argumentoval potrebou označenia konkrétneho dediča, od ktorého sa žiada vydanie dedičstva, dovolateľ uviedol, že už zo žaloby a z vykonaného dokazovania bolo bezpečne zistené a preukázané, že žalovaní sú pasívne vecne legitimovaní. Žalobca aj v písomnom vyjadrení uviedol, ktorý žalovaný nadobudol jednotlivé nehnuteľnosti, teda, od ktorého sa čoho domáha. Je zrejmé, že okruh pasívne vecne legitimovaný bol v spore uzavretý.

5.8. Odvolací súd riešil aj právnu otázku, či je opomenutý dedič povinný v rámci žaloby o vydanie dedičstva žiadať od nepravých dedičov vydanie celého dedičstva, a či je súd viazaný petitom žaloby vo vzťahu k označenému majetku z dedičstva na jeho vydanie. Dovolateľ namietal, že konanie o vydanie dedičstva nie je možné zamieňať s dedičským konaním, v rámci ktorého sa aplikuje princíp univerzálnej sukcesie. Vydanie dedičstva sa spravuje zásadami o bezdôvodnom obohatení; je na opomenutom dedičovi, ktorého majetku sa bude v rámci konania o vydanie dedičstva domáhať. Ak dedič neoznačí v žalobe celý majetok, môže to ísť na jeho ťarchu s tým, že nepravý dedič zostane vlastníkom majetku, ktorý nebol predmetom konania o vydanie dedičstva. Súd je povinný rozhodnúť výlučne o majetku, ktorý je predmetom konania o vydanie dedičstva a nemôže zamietnuť žalobu len z toho dôvodu, že majetok (dedičstvo) nebol predmetom súdneho konania v celosti. Ak by aj v prípade žaloby o vydanie dedičstva sa aplikovala zásada univerzálnej sukcesie je potrebné, aby súd vykonal dokazovanie za účelom ustálenia dedičstva a na základe vykonaného dokazovania rozhodol bez toho, aby bol viazaný žalobným návrhom. Základným predpokladom je preukázanie dedičského titulu. Dovolateľ sa priklonil k argumentácii o neuplatnení zásady univerzálnej sukcesie v konaní o vydanie dedičstva; voľba, ktorý majetok sa žiada vydať z dedičstva, zostáva na žalobcovi.

5.9. Žalobca v písomnom podaní, doručenom po uplynutí lehoty na podanie dovolania, doplnil svoju argumentáciu o poukaz na rozhodnutia týkajúce sa aplikácie § 485 Občianskeho zákonníka publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Podporne poukázal na závery vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky z 5. augusta 2002 sp. zn. 30Cdo/59/2002 a rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. marca 2015 sp. zn. 21Cdo/2401/2013 uverejneného v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod R 94/2015. Dovolateľ uzavrel, že žaloba podľa § 484 Občianskeho zákonníka je žalobou osobitnou, vyplývajúcou z hmotného práva. Jej sledovaným cieľom je ochrana opomenutého dediča, ktorý nebol účastníkom dedičského konania, hoci mal byť, na vydanie (určenie veci) vlastníckeho práva k nehnuteľnosti o d nepravého dediča. Tento cieľ je možné docieľiť žalobou a následne rozhodnutím, ktoré je spôsobilé na vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností, a teda takýmto rozhodnutím môže byť len rozhodnutie, ktoré vo výrokovej časti vyrieši otázku vlastníckeho práva.

6. Žalovaný 1/ v písomnom vyjadrení podaným právnym zástupcom navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu proti rozsudku odvolacieho súdu v celom rozsahu zamietol s poukazom na § 448 CSP a žalovanému 1/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6.1. K uplatneniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalovaný 1/ uviedol, že táto časť dovolania pôsobí zmätočne a nie je zrejme, v čom mal odvolací súd pochybiť a nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva.

6.2. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaný 1/ uviedol, že žalobca formuloval svoju otázku len pre prípad, ak predmetom konania sú nehnuteľnosti. Žalobca sa snaží rozlíšiť dve rôzne situácie pri vydaní dedičstva, a to vydanie dedičstva, ak ide o nehnuteľnosti a vydanie dedičstva, ak ide o hnutel'né veci a iné práva. Občiansky zákonník však v § 485 žiadne takéto členenie nepripúšťa a už len z toho dôvodu je žalobcom formulovaná otázka nesprávna.

6.3. Odvolací súd pritom oprel svoj názor aj o komentár k § 485 Občianskeho zákonníka; tento názor žalobca v dovolaní úplne opomína a pri formulácii dovolacej otázky neprihliada na skutočnosť, že žaloba o vydanie dedičstva musí byť podaná do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa končí dedičské konanie; vydanie majetku oprávnenému dedičovi sa riadi podľa zásad o bezdôvodnom obohatení a nepravý dedič má nárok na náhradu nákladov voči oprávnenému dedičovi, ktoré na majetok z dedičstva vynaložil.

6.4. Je rozdiel medzi určovacou žalobou a žalobou na plnenie; pri určovacej žalobe je predmetom konania vždy určitá konkrétna vec; vlastnícke právo sa nepremlčuje. Určenie vlastníckeho práva je iný právny inštitút ako bezdôvodné obohatenie; pri bezdôvodnom obohatení ide o majetkový prospech

získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Pri vydaní dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka ide zjavne o majetkový prospech získaný plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol - dedičské rozhodnutie. Určovací žaloba, resp. určovací petit takejto žaloby nepripúšťa riešiť otázky, ktoré sú relevantné, ak by mal súd rozhodnúť o vydaní bezdôvodného obohatenia.

6.5. Pokiaľ ide o rozsudky okresných súdov, ktoré žalobca použil na podporu svojich argumentov, tieto n a prejednávanej veci nemajú žiadnu relevanciu. Tieto rozsudky nepotvrdzujú právny názor žalobcu uvedený v dovolaní.

6.6. Žalovaný 1/ zdôraznil, že v prejednávanej veci vystupujú dvaja rôzni žalovaní; žalobca nekonkretizoval, ktorý z dvoch žalovaných má povinnosť vydať časť majetku patriaceho do dedičstva, teda, ktorý zo žalovaných má povinnosť vydať byt v Q., a ktorý zo žalovaných má povinnosť vydať pozemky v A.. Táto zásadná chyba žaloby nebola konvalidovaná v trojročnej premlčacej dobe. Žalobca pritom sám uvádza, že žalobu s určovacím petitom je potrebné považovať za žalobu na plnenie; sám žalobca tak uznáva, že jeho žaloba mala znieť n a plnenie a je zrejmé, že formulovaný petit dnes zodpovedal žalobe n a plnenie a táto vada žaloby nebola nikdy odstránená. Neobstojí argumentácia žalobcu vo vzťahu k námietke započítania zo strany žalovaných. Žalobca chce, aby žalovaní v konaní o určenie vlastníckeho práva s i vzájomnou žalobou uplatnili nárok n a zapltenie peňažnej sumy zodpovedajúcej nákladom vzniknutých v súvislosti s dedičstvom, a teda, aby pri žalobcovom petite na určenie vlastníckeho práva podali v tom istom konaní vzájomnú žalobu n a plnenie. Žalovaný 1/ považoval za neprípustné, aby v konaní, ktorého predmetom je určovací petit o určenie vlastníckeho práva, si žalovaný 1/ uplatnil svoje práva vzájomnou žalobou na plnenie. Žalobcom formulovaná otázka nijakým spôsobom nerieši špecifikum prejednávanej veci, a teda, ktorý z dvoch žalovaných má povinnosť vydať ktorú nehnuteľnosť.

7. K dovolaniu sa osobitne vyjadril samotný žalovaný 1/, ktorý uviedol, že žalovaný (zrejme malo byť „žalobca“ - poznámka dovolacieho súdu) sa o poručiteľa počas jeho života nikdy nezaujímal, nikdy ho nenavštívil, nebol na jeho pohrebe a nijakým spôsobom sa nestará ani o predmetný byt. Je to práve žalovaný 1/, ktorý poručiteľovi poskytol finančné prostriedky na odkúpenie bytu; o byt sa stará naďalej, zveľaďuje ho, investoval do neho finančné prostriedky. Žalovaný 1/ sa postaral o pohreb poručiteľa, s čím mal spojené náklady. Mal z a to, že a j uvedené skutočnosti odôvodňujú potrebu zamietnutia dovolania žalovaného (zrejme malo byť „žalobcu“ - poznámka dovolacieho súdu).

8. Žalovaný 2/ v písomnom vyjadrení (podanom právnu zástupkyňou) k podanému dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu postupom podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol a žalovanému 2/ priznal plnú náhradu trov dovolacieho konania.

8.1. Žalovaný 2/ mal za to, že žalobcom nastolená právna otázka nereflektuje všetky dôvody zamietnutia žaloby vo vzťahu k nesprávne uplatnenému a formulovanému petitu a celú problematiku zužuje len na situáciu, že predmetom dedičstva sú len nehnuteľnosti. Dôvod zamietnutia žaloby rovnako zakladá aj nesprávna identifikácia nehnuteľností, ktoré mali byť predmetom požadovaného určenia vlastníckeho práva, a ktoré tvorili spoločnú nehnuteľnosť, vo vzťahu ku ktorej platí povinnosť spoločného prevodu všetkých pozemkov v zmysle zákona č. 97/2013 Z. z. Žalobca opomína, že predmetom dedičstva neboli len nehnuteľnosti, ale aj iné majetkové práva, ako aj pasíva. Žalobcom formulovaná otázka vôbec nezohľadňuje túto skutočnosť hoci sa žalobca formou určovacieho petitu domáhal aj určenia vlastníckeho práva k pohľadávke. Žalovaný 2/ namietal, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na dvoch dôvodoch, z ktorých každý jeden samostatne bol súdom považovaný za kľúčový, zaťažuje procesnú povinnosť dovolateľa preukázať prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vo väzbe na každý jeden z týchto dôvodov.

8.2. Vo vzťahu k dovolacej otázke podľa § 420 písm. f) CSP žalovaný 2/ namietol, že žalobcom vymedzený dovolací dôvod je nezrozumiteľný a nemôže predstavovať vadu zmätočnosti.

8.3. V priebehu dovolacieho konania právna zástupkyňa žalovaného 2 / oznámila dovolaciemu súdu ukončenie zastupovania; z uvedeného dôvodu dovolací súd právnu zástupkyňu v záhlaví tohto uznesenia neuviedol.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

11. Najvyšší súd opakovane uvádza, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

12. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť podaného dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom

nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13.3. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

15. Dovolateľ v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietal nedostatky v procese dokazovania; vytýkal súdom nižších inštancií, že nesprávne nevykonali dokazovanie vo vzťahu k existencii jednotlivých nehnuteľností, ktoré žalobca žiadal vydať na podklade dedičského rozhodnutia a žalobu formálne zamietli. Mal za to, že súdy nižších inštancií nepostupovali správne, keď rozhodli o žalobe ako celku, bez zohľadnenia špecifik žaloby.

15.1. Vo vzťahu k takto formulovanej námietke k nedostatkom v procese dokazovania dovolací súd konštatuje, že naznačenú zmätočnosť vady v procese dokazovania súdmi nižších inštancií nezistil. Pokiaľ súdy nižších inštancií dospeli k záveru, že žaloba ako taká je neprípustná z dôvodu, že žalobca svoj nárok uplatnil nesprávnou žalobou (určovacou žalobou), resp. jej nesprávnym určovacím petitom a žalobu z tohto dôvodu okresný súd zamietol a odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil, nebol dôvod vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré by v takom prípade nebolo spôsobilé zvrátiť potrebu zamietnutia žaloby. Nedostatok v procese dokazovania možno hodnotiť potom len v súvislosti s otázkou právneho posúdenia súdmi nižších inštancií, ktoré dovolateľ namietal cez dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a ku ktorej dovolací súd dáva odpoveď v ďalšom texte tohto rozhodnutia. V prípade nesprávneho právneho posúdenia súdmi nižších inštancií v otázke neprípustnosti žaloby (z dôvodu formulácie žalobného petitu) je otázka nedostatkov v procese dokazovania relevantná.

15.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP tak dovolací súd konštatuje, že v tomto rozsahu dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

16. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

17. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

18. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

19. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny.

Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“).

20. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

21. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá odvolacím súdom ešte nebola riešená. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej odvolací súd doposiaľ neriešil a je daná potreba, aby odvolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil.

22. Dovolateľ nastolil nasledovnú právnu otázku:

Môže sa oprávnený dedič domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti?

22.1. Dovolací súd konštatuje, že túto otázku súdy nižších inštancií riešili a na jej riešení odvolací súd založil napadnuté rozhodnutie, keď žalobu zamietol z dôvodu, že v prípade žaloby o vydanie dedičstva ide o žalobu na plnenie, pričom plnenie má spočívať v povinnosti vydať vec. Z procesného hľadiska naliehavý právny záujem na určení nemôže byť daný, pokiaľ možno v zmysle hmotného práva žalovať priamo na plnenie. Súdy nižších inštancií tak svoje rozhodnutia založili na konštatovaní neprípustnosti žaloby, ktorá mala byť žalobou na plnenie a nie žalobou na určenie; žalobcom formulovaný petit žaloby považovali za nesprávny. Dovolací súd tak konštatuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, jeho vymedzením v súlade s náležitosťami vyplývajúcimi z § 432 ods. 2 CSP a z toho dôvodu pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania.

22.2. Pre vyriešenie podstatnej právnej otázky pre meritórne posúdenie dôvodnosti podaného dovolania je rozhodujúci výklad a právne posúdenie § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa po prejednaní dedičstva zistí, že oprávneným dedičom je niekto iný, je povinný ten, kto dedičstvo nadobudol, vydať oprávnenému dedičovi majetok, ktorý z dedičstva má, podľa zásad o bezdôvodnom obohatení tak, aby nemal majetkový prospech na ujmu pravého dediča. Dovolací súd zdôrazňuje, že citované ustanovenie bolo od účinnosti Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.) novelizované len raz, zákonom č. 509/1991 Zb., s účinnosťou od 1. januára 1992. Novela priniesla iba zmenu právnej terminológie, keď slovné spojenie (právny inštitút) „neoprávnený majetkový prospech“ bol nahradený slovným spojením (právnym inštitútom) „bezdôvodné obohatenie“. Napriek 60-ročnej účinnosti uvedeného ustanovenia právneho predpisu je odborná spisba vo vzťahu k jeho výkladu pomerne stručná.

23. Imrich Fekete v komentári k Občianskemu zákonníku (rok vydania 2007) uvádza, že „Dedičská žaloba je žalobou na plnenie (§ 80 písm. b) OSP). Žaloba na určenie (§ 80 písm. c) OSP) tu nemá miesto. Ide vlastne o osobitnú formu reivindikačnej žaloby (§ 126 OZ). Na rozdiel od klasickej reivindikačnej žaloby má dedičská žaloba širší dosah, nakoľko predmetom uvedenej žaloby je nielen vydanie vecí, ale aj vyporiadanie iných práv a povinností (predmetom dedičstva je majetok poručiteľa, ktorý zahŕňa okrem vecí aj práva a iné majetkové hodnoty), napr. aj bezdôvodného obohatenia, pokiaľ nepravý dedič hradil za oprávneného dediča poručiťove dlhy. Z toho vyplýva, že jednotlivé položky majetkových práv, ktorých sa oprávnený dedič domáha, by mali byť v žalobe špecifikované. Ustanovenie § 485 OZ vylučuje podanie samostatnej reivindikačnej žaloby podľa § 126 OZ proti nepravému dedičovi.“

23.1. Občiansky zákonník, stručný komentár, autorov prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc. a kolektív, 2009 poskytuje k § 485 Občianskeho zákonníka strohý text, v ktorom uvádza, že „Ak po právoplatnom skončení konania o dedičstve vyjde najavo, že oprávneným dedičom je niekto iný než ten, komu súd

(resp. notár) potvrdil nadobudnutie dedičstva, oprávnený dedič sa môže domáhať svojich dedičských práv. Voči nepravému dedičovi sa môže domáhať vydania majetku alebo časti majetku, ktorý z dedičstva neoprávnene nadobudol. Môže sa teda domáhať akoby bezdôvodného obohatenia s tým, že tu neplatia premlčacie lehoty ustanovené na uplatnenie práv z bezdôvodného obohatenia. Oprávnený dedič môže uplatniť právo na vydanie dedičstva vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote, pričom v § 105 je osobitne ustanovený okamih začatia jej plynutia. Trojročná premlčacia lehota začína plynúť dňom, kedy rozhodnutie o dedičstve, ktorým sa dedičské konanie skončilo, nadobudlo právoplatnosť.“ K výkladu sporného ustanovenia autor uvádza tri judikované rozhodnutia; a to R 53/1973, R 17/1985 a R 44/1986.

23.2. Proti nepravému dedičovi môže oprávnený dedič žalobou uplatniť svoje právo na vydanie majetku získaného z dedičstva, a to do troch rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa dedičské konanie skončilo. Ochrana oprávneného dediča sa riadi právnou úpravou, ktorá bola určujúca pre dedičské právo po poručiteľovi. Dedičstvo môže byť vydané nepravým dedičom oprávnenému dedičovi dobrovoľne, na základe dohody. Ak pôjde o hnutelné veci, nevyžaduje sa zvláštna forma. Pokiaľ však pôjde o nehnuteľnosť, dohoda musí mať písomnú formu a vyžaduje sa vklad do katastra nehnuteľností. Ak nedôjde k dohode, právnym prostriedkom na ochranu oprávneného dediča proti dedičovi neoprávnenému, je žaloba na vydanie majetku z dedičstva. Žaloba na ochranu oprávneného dediča sa odlišuje od žaloby na ochranu vlastníctva podľa § 126 ods. 1 OZ, čo do subjektov, posudzovaných právnych vzťahov, spôsobu nápravy a premlčateľnosťou. V prípade, že predmetom vydania dedičstva je nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva, resp. spoluvlastníctva k nehnuteľnosti tak, aby rozhodnutie súdu bolo podkladom na zápis do katastra nehnuteľností. Žaloba oprávneného dediča má oporu v hmotnom práve, a nie je určovacou žalobou podľa § 80 písm. c) OSP. Naliehavý právny záujem na určení netreba preukazovať. (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník II. § 451 - § 880, komentár, 2. vydanie, Praha C. H. Beck 2019, 1578 s.).

23.3. Odvolací súd poukázal na komentár k posudzovanému § 586 Občianskeho zákonníka: „Žaloba oprávneného dediča podľa ustanovenia § 485 Občianskeho zákonníka nie je žalobou na určenie existencie alebo neexistencie právneho pomeru; opiera sa o výslovné ustanovenie hmotného práva, nie o žalobcov naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Nežiada autoritatívne vyjasnenie neistých právnych pomerov, ale založenie pomerov nových. Ide o osobitnú žalobu, ktorá má oporu v ustanovení hmotného práva a nie je určovacou žalobou v zmysle ustanovenia § 80c Občianskeho súdneho poriadku.“ (komentár k Občianskému súdnému rádu autorov JUDr. Bureš, JUDr. Ljubomir Drápal, JUDr. Michal Mazanec, 5. vydání, 2001, str. 254).

24. Dovolací súd vo väzbe na judikované rozhodnutia uvádzané v bode 23.1. tohto rozhodnutia poznajúc svoju rozhodovaciu prax môže len konštatovať, že aj judikatúra súdnej praxe k § 485 Občianskeho zákonníka je skromná, pričom nemá vedomosť o judikatúre výslovne riešiacej otázku petitu žaloby oprávneného/opomenutého dediča podľa § 485 Občianskeho zákonníka, či otázku výroku súdneho rozhodnutia o žalobe podľa § 485 Občianskeho zákonníka. Z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018), predovšetkým rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, je možné k aplikácii § 485 Občianskeho zákonníka identifikovať okrem judikátov uvádzaných v bode 23.1. tohto rozhodnutia, aj ďalšie, a to R 17/1971 a R 32/2013, pričom však všetky tieto rozhodnutia riešili iné otázky, ako je otázka nastolená dovolateľom (body 5.2 a 22. tohto rozhodnutia).

24.1. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČSR z 24. februára 1971 sp. zn. 2Cz/8/1971, publikovaného v Zbierke stanovísk a rozhodnutí pod publikačným číslom R 17/1971 naliehavý právny záujem na určení je daný predovšetkým tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Žaloba domáhajúca sa určenia podľa ustanovenia § 80 písm. c) OSP nemôže byť spravidla opodstatnená tam, kde je možno žalovať o splnenie povinnosti podľa ustanovenia § 80 písm. b) OSP. Uvedené závery na prejednávajúcu vec a namietané právne posúdenie nedopadajú; v citovanej veci išlo o skutočnosť, že žalobkyňa sa domáhala, aby bol žalovaný povinný vydať jej polovicu vecí patriacich do dedičstva a v priebehu konania žiadala určiť, že je

dedičkou poručiteľa. Právnu vetou najvyšší súd reagoval na skutočnosť, že žalobkyňa si pôvodne uplatnila nárok na vydanie dedičstva a až následne určenia, či to právny vzťah je alebo nie je; súd nižšej inštancie mal uvážiť, či je daný naliehavý právny záujem.

24.2. Zo správy o zhodnotení rozhodovacej činnosti súdov a štátnych notárstiev pri riešení niektorých vlastníckych a užívacích vzťahov prejednanej a schválenej občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky 29. marca 1973, Cpj 25/1973 (publikované pod R 53/1973) vyplýva, že podľa ustanovenia § 130 ods. 1 OZ má vlastník právo na úžitky a prírastky veci. Občiansky zákonník nemá však ustanovenie o tom, či vlastník má právo domáhať sa nielen vydania veci, ale i vydania úžitkov a prírastkov. V týchto prípadoch je nutné aplikovať analogicky ustanovenie § 458 ods. 2 OZ (s ktorým je v zhode aj ustanovenie § 485 OZ), ktoré pri posúdení povinnosti vydať s neoprávneným majetkovým prospechom aj úžitky, ukladá prihliadnuť k dobrej viere povinného.

24.3. Z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky z 25. januára 1983 sp. zn. 3Cz/82/1982 (publikovaného pod č. R 17/1985) vyplýva nasledovná právna veta: Skutočnosť, že ustanovenie § 485 OZ upravuje ochranu oprávneného dediča, ktorý môže v občianskom súdnom konaní podať žalobu o vydanie dedičstva proti nepravému dedičovi, nie je skutočnosťou umožňujúcou odvolaciemu súdu zrušenie alebo zmenu rozhodnutia štátneho notárstva vydaného v zmysle ustanovenia § 24, veta prvá (in fine) Notárskeho poriadku; nejde tu o dôvod vylučujúci povolenie obnovy konania o dedičstve.

24.4. Podľa R 44/1986 žalobu o vydanie majetku z dedičstva podľa § 485 OZ môže podať úspešne iba ten, kto nebol účastníkom o dedičstve. Ten, o kom sa na základe jeho tvrdení možno dôvodne domnievať, že je poručiteľovým dedičom, je účastníkom konania o dedičstve od uplatnenia svojich dedičských práv v konaní dotedy, kým sa nepreukáže, že nie je poručiteľovým dedičom, alebo že nededí z dôvodu dedičskej nespôsobilosti. Ak účastník dedičského konania spochybni dedičské právo iného účastníka tohto konania a rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, súd nie je oprávnený sám spornosť riešiť; je povinný postupovať podľa § 175k ods. 2 OSP.

24.5. Napokon podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2012 sp. zn. 2Cdo/26/2011, publikovaného pod R 32/2013 vyplýva nasledovný záver: Návrh oprávneného dediča proti nepravému dedičovi na vydanie majetku, ktorý z dedičstva má (§ 485 ods. 2 Občianskeho zákonníka), je predčasný, pokiaľ konanie o dedičstve nebolo právoplatne skončené.

24.6. Zhrnúc vyššie uvedené je tak zrejmé, že publikované rozhodnutia najvyššieho súdu žalobcom nastolenú právnu otázku doposiaľ neriešili a odpoveď na nastolenú otázku nevyplýva ani z rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý sa zaoberal niektorými otázkami týkajúcimi sa nároku oprávneného dediča (napr. IV. ÚS 404/2013, II. ÚS 86/2021).

25. Podľa dovolacieho súdu právna teória vyjadrená v odbornej spisbe a rozhodovacia súdna prax sa v zásade zhoduje v tom, že žaloba na vydanie dedičstva nie je žalobou na určenie a naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať. Tento záver (naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať) sa pri konštatovaní, že nejde o žalobu na určenie, javí ako nadbytočný, ktorý nesporne zaviedli aj súdy nižších inštancií, ktoré pri posudzovaní dôvodnosti žaloby čerpali aj z právnoteoretických záverov a hodnotili a posudzovali (aj) existenciu naliehavého právneho záujmu; resp. sa otázkou existencie naliehavého právneho záujmu zaoberali. Inak právna teória považuje žalobu o vydanie dedičstva za osobitnú formu reivindikačnej žaloby (žaloby na vydanie veci), za formu akoby žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia.

25.1. Svojou povahou má žaloba o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka vo všeobecnosti povahu žaloby na plnenie; nepravý dedič má povinnosť vydať oprávnenému dedičovi všetko, čo z dedičstva nadobudol; rozsah plnenia nepravého dediča závisí od posúdenia, či vedel, že bol oprávneným dedičom niekto iný.

25.2. Z vyššie uvedenej argumentácie vyplýva, že aplikované ustanovenie Občianskeho zákonníka nebolo (okrem drobnej terminologickej úpravy) novelizované; preto aj pôvodný úmysel zákonodarcu a jeho dopad na súčasné právne vzťahy je potrebné uchopiť z hľadiska materiálnych podmienok vzniku právnej normy, a to aj vo vzťahu k predmetu dedičstva.

25.3. Z definície dedičstva vyplýva, že dedičstvo je súhrn majetku poručiteľa, teda aktív a pasív poručiteľa. Dedičstvom tak sú veci, práva a iné majetkové hodnoty, ako aj dlhy poručiteľa. Predmetom dedičstva sú tak (okrem iného) vlastnícke práva (k hnutelným i nehnuteľným veciam), práva k cudzím veciam, práva z duševného vlastníctva, pohľadávky a dlhy poručiteľa. Dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa (§ 460 Občianskeho zákonníka).

25.4. O tom, kto nadobudne dedičstvo, rozhoduje súd v uznesení o dedičstve, konajúc prostredníctvom notára ako súdneho komisára; dedičské rozhodnutie je len deklaratórne; je však nevyhnutné k tomu, aby nastali účinky prechodu práv a povinností vrátane vlastníckeho práva; to práve z dôvodu, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa.

25.5. Predpokladom dôvodnosti žaloby o vydanie dedičstva je skutočnosť, že dedičské konanie právoplatne skončilo (po skončení dedičského konania); dedičským rozhodnutím ten, kto nadobudol dedičstvo preukazuje vlastníctvo k majetku, ktorý v dedičskom konaní nadobudol. V prípade hnutelných vecí sa môže dedič voči tomu, kto má vec, domáhať jej vydania (odovzdania), vo vzťahu k finančným prostriedkom na účte v bankách preukazuje svoje vlastníctvo práve rozhodnutím o dedičstve. V prípade nehnuteľných vecí je rozhodnutie o dedičstve záznamovou listinou, na základe ktorej sa v katastri nehnuteľností vyznačí zmena vlastníckeho práva s uvedením nadobúdacieho titulu. Z uvedeného je zrejmé, že oprávnený dedič po nadobudnutí dedičstva realizuje ďalšie úkony, na základe ktorých sa ujme triády vlastníckych oprávnení (právo vec držať - ius possidendi, vec užívať a požívať jej plody a úžitky - ius utenti et fruendi a právo vecou disponovať - ius disponendi) k majetku, tvoriaceho dedičstvo.

26. V dedičskom konaní má dedičstvo nadobudnúť ten, komu svedčí dedičské právo; dedičom je ten, koho poručiteľ označil v závete; v prípade ak závetu niet tak ten, komu postavenie dediča vyplýva zo zákona. Účelom konania o dedičstve je prechod majetku poručiteľa na dediča. V prípade, ak v dedičskom konaní dedí osoba, ktorá oprávneným dedičom nie je, ide o stav, ktorý nie je súladný s právnou úpravou. Analogicky potom účelom inštitútu ochrany oprávneného dediča je náprava protiprávneho stavu a teda, aby oprávnený dedič nadobudol to, čo mu podľa dedičského práva patrí - vlastnícke právo k majetku, ktorý patril poručiteľovi v čase jeho smrti.

26.1. Nepravý dedič môže oprávnenému dedičovi vydať majetok dobrovoľne; spôsob vydania majetku je závislý od charakteru majetku. V prípade hnutelných vecí sa zvláštna forma nevyžaduje (postačí odovzdanie); v prípade finančných prostriedkov na účte v banke odovzdanie celkom zrejme nepostačuje (pokiaľ by nedošlo k prevodu finančných prostriedkov na účet oprávneného dediča); v prípade niektorých hnutelných vecí, ktoré podliehajú evidencii (motorové vozidlá) je potrebné realizovať príslušný úkon smerujúci k zmene zápisu užívateľa motorového vozidla v evidencii motorových vozidiel.

26.2. V prípade nehnuteľných vecí ich odovzdanie pre naplnenie všetkých vlastníckych oprávnení nepostačuje. Aj v prípade dohody nepravého a oprávneného dediča musí dôjsť k vkladu do katastra nehnuteľností; dohoda o „vydaní“ nehnuteľnosti musí mať písomnú formu a musí byť vkladuschopná.

26.3. Z uvedeného vyplýva, že režim vydania vecí sa spravuje charakterom majetku, ktorý ten kto dedil, „vydá“ oprávnenému dedičovi. V prípade niektorých vecí iba dohoda k naplneniu účelu sledovaného ochranou oprávneného dediča nepostačuje a nepostačuje ani púhy úkon „odovzdania“ vecí.

27. Ak aj dovolací súd konštatoval (bod 25.1. tohto uznesenia), že žaloba podľa § 485 Občianskeho zákonníka má povahu žaloby na plnenie, je potrebné jej priznať osobitosti vyplývajúce z variabilnosti majetku, ktorý patril v okamihu smrti poručiteľovi a spôsobu, akým sa tento majetok vo všeobecnosti prevádza. V konečnom dôsledku po konštatovaní, že nejde o žalobu na plnenie dovolací súd upriamuje

pozornosť na § 137 CSP, ktorý v písm. a) - d) uvádza druhy žalôb príkladmo (aby sa rozhodlo najmä); z uvedeného vyplýva možnosť podania (aj) inej žaloby, ako predpokladá § 137 CSP.

27.1. Možnosť podať žalobu na vydanie dedičstva má oporu v hmotnom práve (§ 485 Občianskeho zákonníka), ktorý jej formu výslovne neustanovuje. Podstatné je, aby žalobou o vydanie dedičstva došlo k zosúladieniu stavu, ktorý nastal (tým, že dedil ten, kto nebol povolaný dediť) a stavu, ktorý mal nastať (aby majetok poručiteľa nadobudol oprávnený dedič).

27.2. Zosúladenie stavu v prípade, ak predmetom vydania dedičstva sú nehnuteľnosti, je dohoda (ktorá musí byť vkladuschopná) alebo verejná listina. Okresný úrad vykoná záznam do katastra nehnuteľností v prípade, ak je verejná listina spôsobilá na vykonanie záznamu.

27.3. Z uvedeného dôvodu dovolací súd nepovažuje žalobu na vydanie dedičstva, ktorej petit má charakter určovacieho petitu (nejde však o určovaciu žalobu), za žalobu neprípustnú s následkom zamietnutia žaloby. Ide totiž o osobitný charakter žaloby na plnenie (predmetom plnenia je vydanie - odovzdanie dedičstva), resp. osobitný charakter reivindikačnej žaloby (žaloba na vydanie veci), ktorej účelom je náprava stavu, ktorý vznikol tým, že nededil dedič poručiteľa, ale iná osoba.

28. Reagujúc na námietku nesprávneho právneho posúdenia a dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd uzatvára, že: V prípade žaloby o vydanie dedičstva, ktorá je osobitným druhom žaloby, majúcou zakotvenie v hmotnom práve (§ 485 Občianskeho zákonníka), je prípustné, pokiaľ žalobca formuluje petit žaloby spôsobom, ktorý by mal inak charakter určovacieho petitu (obdobne ako žaloba na určenie vlastníctva), a to v prípade, ak predmetom vydania dedičstva sú nehnuteľnosti. Vo väzbe na dovolateľom nastolenú otázku (body 5.2. a 22. tohto rozhodnutia) to znamená, že oprávnený dedič sa môže domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka aj formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti.

29. Pokiaľ žalovaní 1 / a 2 / s poukazom na závery odvolacieho súdu namietali otázky možnosti započítania nárokov toho kto dedil proti oprávnenému dedičovi a skutočnosť, že rovnaký určovací petit žalobca zvolil aj vo vzťahu k pohľadávke, ktorú žalovaní v dedičskom konaní nadobudli, ako aj na skutočnosť, že žalobcom musí byť v petite zohľadnený aktuálny stav vlastníctva nadobudnutých nehnuteľností, dovolací súd uvádza, že konanie o dedičstve nie je konaním, v ktorom súd iba formálne „prinavracia“ vlastníctvo oprávnenému dedičovi. V konaní o vydanie dedičstva dokonca súd skúma všetky okolnosti prípadu podrobnejšie ako v konaní o dedičstve, nakoľko skúma nielen dedičský titul, dedičskú spôsobilosť, prípadné vydedenie, ale aj ďalšie okolnosti, ktoré nastali nielen po smrti poručiteľa, ale aj po rozhodnutí vydanom v dedičskom konaní (rozhodnutie o dedičstve); predmetom konania o vydanie dedičstva je nielen vydanie dedičstva, ale aj vysporiadanie práv a povinností týkajúcich sa ako dedičstva, tak aj vzájomných nárokov vo vzťahu k nepravému dedičovi. Plynutie času od vydania rozhodnutia o dedičstve totiž môže mať za následok kvalitatívnu, ale aj kvantitatívnu zmenu majetku, ktorý na základe dedičského rozhodnutia nadobudli nepraví dedičia. Tieto skutočnosti sú ale predmetom dokazovania v konaní o vydanie dedičstva. Dovolací súd napokon uvádza, že prekážkou rozhodovania o žalobe na vydanie veci nie je, že žalobca sa nedomáha vydania všetkých vecí, ktoré nepraví dedičia nadobudli, čo v konečnom dôsledku vyplýva aj z toho, že povinnosť nepravého dediča vydať majetok sa riadi podľa zásad o bezdôvodnom obohatení, a ak naturálna reštitúcia nie je možná, je nepravý dedič povinný poskytnúť oprávnenému dedičovi peňažnú náhradu. Procesná aktivita žalovaných je v takomto prípade žiaduca a nevyhnutná na uplatnenie ich nárokov proti oprávnenému dedičovi. Napokon, dovolací súd reagujúc na argumentáciu odvolacieho súdu a žalovaných 1/ a 2/ uvádza, že už zo žaloby je zrejmé, voči ktorému z nepravých dedičov a akého majetku, ktorý ten-ktorý nepravý dedič nadobudol, sa domáha.

30. Dovolací súd bez ohľadu na vyššie uvedené závery uvádza, že sudy nižších inštancií postupovali pri posudzovaní žalobcom zvoleného petitu príliš formalisticky, v dôsledku čoho aj nesprávne právne interpretovali rozhodujúce právne ustanovenie (§ 485 Občianskeho zákonníka).

30.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

30.2. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 4. mája 2010 sp. zn. III. ÚS 72/2021 publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 20/2010 vyslovil, že „všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Všeobecný súd musí vychádzať z toho, že súdy majú poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07). Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.“

30.3. Obdobne v náleze z 31. augusta 2017 sp. zn. I. ÚS 155/2017 ústavný súd vyslovil, že „orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.“

30.4. Zo žaloby jasne vyplýva, čoho sa žalobca domáha (ochrany oprávneného dediča a vydania dedičstva). Vyplýva to z označenia žaloby, citácie zákonného ustanovenia (§ 485 Občianskeho zákonníka), dôvodov žaloby. Predmet konania bol súdom nižších inštancií, žalobcovi i subjektom na žalovanej strane od podania žaloby (jej doručenia žalovaným) až po konečné rozhodnutie vo veci samej zrejmy a jasné. Odvolací súd dokonca akceptoval námietku žalobcu v odvolacom konaní, keď výrokom opravil záhlavie rozsudku súdu prvej inštancie namiesto nesprávneho (o určenie) na správny (o vydanie dedičstva) predmet konania.

30.5. Napriek vyššie uvedenému dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že súdy nižších inštancií odopreli žalobcovi právo domáhať sa zákonného nároku iba poukazom na nesprávne formulovaný petit žaloby. Pokiaľ mali právny názor, že namiesto v žalobe uvedeného „súd určuje, že vlastníkom ...“ má byť správne „žalovaný je povinný vydať ...“, takáto formálna zmena petitu (pri jasne žalobcom definovanom predmete konania) by nebola v rozpore so zásadou ne ultra petitem, ale naplnením zásady iura novit curia. Formálna zmena by nemala za následok, že by súd žalobcovi priznal kvalitatívne alebo kvantitatívne iný nárok, ako bol v spore uplatnený. Z uvedeného dôvodu dovolací súd považoval postup súdov nižších inštancií za prílišne formalistický, napĺňajúci znaky denegatio iustitiae v zmysle porušenia práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP.

31. Vzhľadom na vyššie uvedené nie je dovolanie žalobcu uplatňujúceho dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP prípustné. Pokiaľ však uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

32. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej

inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

33. Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, trpiaceho rovnakou vadou nesprávneho právneho posúdenia.

34. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); žalobu vecne prejedná a v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.